

met de 'wereld', het *saeculum*, als ware dit overal een buiten hen staande en besmettelijke tegenmacht. Dat de geschiedenis der kerken niet mag worden opgevat als de logische ontvouwing van het reeds gekende en verworven heil, maar als steeds opnieuw te ontwerpen en weer te vervangen concretisering van hetgeen slechts in aanleg geschonken is, zulk een opvatting hebben christenen te lang in strijd geacht met hun te weinig inventief ingestelde geloof. Daarom moeten kerkhistorici vanuit deze nieuwe, dynamische visie degenen die hen in het geloof zijn voorafgegaan, binnen de toenmalige, als te absoluut opgevatte denk- en leefkaders opnieuw gaan bestuderen. Aldus de door mij enigszins vrij omschreven verwachtingen die een politieke theologie van de kerkgeschiedschrijving, in het bijzonder die over de laatste paar eeuwen, koestert⁹.

Het is duidelijk dat theologen als Moltmann en Metz, die overigens weinig weet hebben van de huidige praktijken binnen het historisch bedrijf, zich afzetten tegen positivisme en historisme. Aan beide stromingen verwijten zij, het verleden alleen te hebben willen beschrijven en verklaren. Hedendaagse kerkhistorici zouden daartegenover het verleden vanuit zijn niet aangegrepen maatschappelijke toekomstmogelijkheden moeten beschrijven om zo alsnog de ook voor het heden vruchtbaar te maken 'gesellschaftliche Stellenwert' van het christelijk geloof in de moderne maatschappij te ontdekken. Zó gezien is er geen 'reine Vergangenheit', maar staan subject en object van de kerkgeschiedschrijving in een vraag en antwoord uitwisselende verhouding tot elkaar. Juist kerkhistorici zouden in een gunstige positie verkeren aangaande de omgang met communicatiepartners die opnieuw tot spreken moeten worden gebracht. Kerkgeschiedenis ontleent haar naam niet zozeer aan een institutioneel scherp af te bakenen object, dat immers in feite steeds het binnenkerkelijke kader op 'politieke' wijze doorbreekt. Zij maakt haar naam waar, door bewust te worden beoefend binnen één grote gelovige gemeenschap, de christelijke kerk van alle eeuwen. Daardoor kunnen haar beoefenaars het christelijk verleden beter begrijpen en de christelijke dimensie van het heden met meer succes ter discussie helpen stellen¹⁰.

9. Zie bijvoorbeeld: H.R. Seeliger, *Kirchengeschichte - Geschichtstheologie - Geschichtswissenschaft*, Düsseldorf 1981.

10. Voor een uitvoerige, historiografisch ook belangrijke uiteenzetting over de verhouding tussen theologie en kerkgeschiedenis in het algemeen: K. Schatz, 'Ist Kirchengeschichte Theologie?', in: *Theologie und Philosophie*, 55 (1980) 481-513.